

חיוב שמחה

בחנוכה

פורים

חנוכה

נס השמן / נצחון המלחמה / נס פורים / חיוב שמחה

לע"נ זאב אר"י ע"ה בן יבלחט"א שניאור זלמן גליק

בנוגע לימי חנוכה מוצאים ב' שיטות בראשונים:

א) המהר"ם מרוטנבורג סובר¹ שהסעודות שאוכלים בימי חנוכה אינם סעודות מצוה, כמו ימים טובים אחרים, אלא סעודות רשות. והסיבה לזה הוא שכשתקנו החכמים ימי חנוכה, לא תקנו אותם כימי שמחה, אלא להודות ולהלל לה'.

ב) יש אחרים² שסוברים שאכן תוקנו כימי שמחה, כמו כל הימים טובים שהם "מועדים לשמחה" ולכן יש חיוב שמחה, והסעודות יהיו סעודות מצוה.

הרמב"ם סובר כאלו שסוברים שיש חיוב שמחה בחנוכה, וכותב: "ימים אלו שתחילתן בחמשה ועשרים בכסלו ימי שמחה והלל."³

סברת מחלוקתם תלוי בזה: על איזה נס נקבע ימי חנוכה?⁴ לפי המהר"ם נקבע על נס הנרות, ומפני שזה נס רוחני, נזכר בפעולה רוחני, ע"י הלל והודאה לה'.

המקור לזה הוא ממסכת שבת: שואלת הגמ', "מאי חנוכה?" ומתמצת, "דתנו רבנן . . . כשגברה מלכות בית חשמונאי בדקו ולא מצאו אלא פך אחד של שמן . . . נעשה בו נס והדליקו ממנו שמונה ימים. לשנה אחרת קבעום ועשאו ימים טובים בהלל והודאה."⁵ רואים שתקנת החג הוא מפני נס הנרות, ולכן תקנו ימים אלו להודות ולהלל.

לפי הראשונים האחרים נקבע החג גם על נס נצחון המלחמה, שהוא נס גשמי, ולכן חוגגים באופן גשמי בשמחה וסעודה.

1	הובא בטור סימן עת"ר
2	מרדכי הארוך פסחים סימן תר"ה, תוספות תענית י"ח, ב ד"ה הלכה, תשובות הרשב"א חלק א' סימן תרצ"ט
3	הלכות חנוכה פרק ג' הלכה ג'
4	ראה לקוטי שיחות חלק י' שיחת חנוכה
5	כ"א, ב

ולכאורה יש להקשות מהגמ' מפורשת דלעיל שקבעוה על נס הנרות? י"ל שאין הגמ' שואלת על עצם תקנת חנוכה, שזה כבר יודעים ממקומות אחרים, לדוגמא "על הניסים", אלא השאלה היא מפני מה תקנו ימים אלו להלל והודאה? ועונה, שהוא מפני הנס של הנרות.

ב לפי זה הי' לכאורה אפשר לבאר במחלוקת אחרת בנוגע לחנוכה:

הרמב"ם⁶ כותב שניצוח המלחמה היתה בכ"ה כסלו. אבל לפי המאירי⁷ היתה בכ"ד.

לכאורה י"ל שלפי הרמב"ם, מכיון שהיום טוב דחנוכה נקבע על הנס של הנצחון, ונקבע על כ"ה, צריך לאמר שהנצחון היתה ביום זה. אבל המאירי סובר כמו המהר"ם, שהחג נקבע על נס הנרות, שזה אירע בכ"ה, וצריכים לאמר שהנצחון היתה ביום שלפנ"ז.

אבל א"א לפרש כך, שהרי בפורים מפורש שהנס היתה ב"שלשה עשר בו" ורק למחרת "ונוח בארבעה עשר בו ועשה אותו יום משתה ושמחה". הרי ברור הוא שיש לעשות החג למחרת הנס. וחוזרת השאלה, מהו ההכרח לפי הרמב"ם לומר שהנצחון היתה בכ"ה וקבעו היום טוב לאותו יום?

ג מוכרחים לומר שלפי הרמב"ם ישנו חילוק בין חנוכה לפורים. ובהקדים, מדוע לפי המהר"ם והמאירי לא נקבע יום טוב על נצחון המלחמה, ורק על נס הנרות?

הביאור בזה: לפי המהר"ם עיקר הנס הי' נס הנרות, וכל הנצחון היתה רק הכנה לזה. אבל בפורים עיקר הנס היתה הצלת היהודים מגזרת המן "להרוג ולאבד וכו" ר"ל. ולכן קבעו אותם "ימי משתה ושמחה וכו"'. והראשונים האחרים סוברים שהנס דניצוח המלחמה, הישועות שהיו בימים ההם, הוא גם עיקר, ולא רק הנס של הנרות.

הרמב"ם סובר שעוד יותר, יש יתרון בנצחון דחנוכה על ההצלה דפורים. בפורים לא חוגגים עצם הנצחון, שהרי בהנצחון עצמה לא היו נסים

//////////

6 הלכות חנוכה פרק ג' הלכה ב'
7 שבת כ"א, ב

גלויים. אלא היום טוב הוא על התוצאה של הנצחון, שניצלו מגזרת המן. ולכן החג הוא על היום שלאחריו, ביום שבו "נחו". אבל בחנוכה, מכיון שהיו נסים גלויים, יכולים לקבוע היום טוב על הנסים עצמם, ובהיום בו אירעו.

ד ההוראה מזה בעבודת ה': ענין נצחון המלחמה הוא "סור מרע", והנס דנרות הוא "עשה טוב", להאיר גילוי אלקות בעולם. יכולים לחשוב, שהעבודה ד"סור מרע" אינו חשוב כ"כ כי הוא רק הכנה לו"עשה טוב". מזה שהיום טוב דחנוכה נקבע גם על הנצחון, מלמדנו שגם העבודה דסור מרע הוא חשוב, כי בזה הוא ממלא רצון קונו כמו בעשה טוב!

על פי לקוטי שיחות חלק ל' שיחת חנוכה א'

קיצור לחורה

1. מחלוקת מהו גדרו של חנוכה, הלל והודאה או גם ימי שמחה. סברת המחלוקת [והתאמתו לגמרא שבת].
2. על פי זה מבואר לכאורה המחלוקת אם נצחון המלחמה היה בכ"ד או כ"ה בכסלו. ופירוכו.
3. החילוק בין חנוכה ופורים, אם נצחון המלחמה הוה מעצם הנס או רק הכנה. חידוש בנס הנצחון דחנוכה. על פי זה ביאור מחלוקת הנ"ל.
4. הוראה בעבודת ה', סור מרע אינו רק הכנה לועשה טוב אלא גם הוא עבודה עיקרית.